

6. Сардак С.Е., Гасленко К.С. Внутрішня корпоративна соціальна відповідальність підприємства: теоретичні та практичні аспекти // Економіка і суспільство. – 2017. – Вип. 12. – С. – 342 - 347.

7. Харламова А. О. Корпоративна соціальна відповідальність необхідний чинник формування корпоративної стратегії / А. О. Харламова. // Ефективна економіка. - 2012. - № 9. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_9_51

Вольбин В. В., аспірант
Валенко С. А., студент
Науковий керівник: Лупак Р. Л.,
д.е.н., професор
Львівський торговельно-економічний
університет, м. Львів, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНО-СТРУКТУРНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ І ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Управління таким важливим функціональним напрямом діяльності підприємства як економічна безпека потребує створення служби безпеки або принаймні делегування і розподілу відповідних функцій на інші структурні підрозділи чи виконавців. При цьому дії мають спрямовуватися на: забезпечення життєздатності і сталого розвитку підприємства; організацію взаємодії (у разі необхідності) з підрозділами служб безпеки інших підприємств, у т.ч. фінансово чи комерційнопов'язаних; проведення моніторингу загроз і ризиків, виявлення їх факторів та джерел, реалізацію превентивних заходів на їх вплив; вироблення механізму мінімізації загроз і ризиків, здійснення комплексу заходів, що забезпечують захищеність майна та інтересів підприємства.

Створення додаткового структурного підрозділу завжди пов'язане з фінансовими та управлінськими витратами. Але коли йде мова про забезпечення виживання суб'єкта господарювання в складних умовах недосконалого конкурентного та інституціонального середовища, та створення такої структури об'єктивно необхідне. Попри те створення відділу безпеки дозволяє також і управляти забезпеченням не лише простого, але й розширеного відтворення суб'єкта господарювання упродовж життєвого циклу функціонування. Саме тому, оцінюючи ефективність функціонування служби безпеки підприємства, потрібно враховувати як вчасне виявлення джерел загроз їх попередження шляхом розробки і виконання завдань та дотримання принципів економічної безпеки підприємницької діяльності, так і вплив на розвиток підприємства.

Досягнення цього потребує дотримання наступних принципів при створенні служби безпеки підприємства: планування створення відділу; прогнозування життєвого циклу; цілевстановлення та визначення місії підприємства; плановості, керованості та поступальності у розвитку; адаптивності до змін ринкового середовища, попиту на продукцію; диверсифікації діяльності; оптимізації ресурсного капіталу; припинення діяльності після виконання місії та цілей і проходження життєвого циклу підприємством [1, с. 305-322; 2, с. 12-17; 3].

Основними передумовами створення служби безпеки підприємства є необхідність нівелювання таких ризиків та перешкод ведення суб'єктом господарювання підприємницької діяльності:

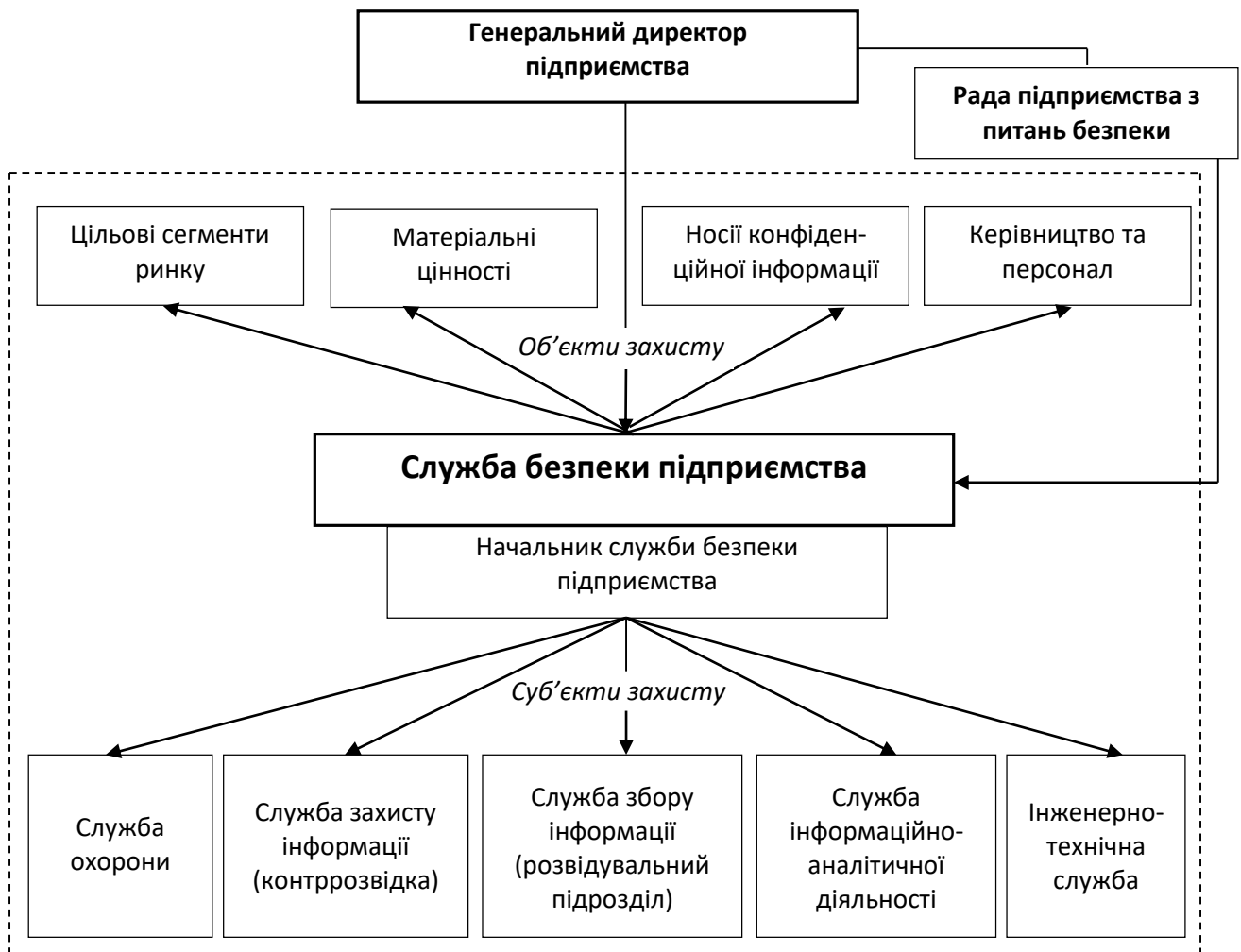
– внутрішніх (втрати значних фінансових ресурсів через недостатньо ефективне управління ними; умисні неправомірні дії чи бездіяльність працівників підприємства; критичне відставання від конкурентів за рівнем техніко-технологічного забезпечення та техніко-технологічної модернізації; істотне зменшення попиту, зумовлене помилками при обранні ринкових сегментів; погіршення достовірності та втрата доступу до інформації; збитки та втрати через невідповідність екологічним нормам; втрати внаслідок низького рівня фізичного захисту персоналу, майна підприємства, порушення пропускнуго та внутрішньо-об'єктного режимів);

– зовнішніх (ускладнення доступу та збільшення вартості фінансових ресурсів; непередбачувані зміни ринкової кон'юнктури; погіршення дисципліни поставок; негативні дії суб'єктів ринку; втрати зумовлені недоліками системи захисту прав власності та економічних інтересів інвесторів; форс-мажорні обставини включно з загостренням внутрішньополітичної ситуації, націоналізацією, конфіскацією товарів і підприємств, введенням ембарго; істотне збільшення вартості програмного забезпечення; розголошення третіми особами конфіденційної інформації, що завдає шкоди фінансово-господарській діяльності підприємства; природно-кліматичні та техногенні форс-мажорні обставини; втрати через дії кримінальних угруповань, рейдерство, напад на персонал, пограбування, крадіжки, знищення чи псування майна підприємства, промисловий шпіонаж).

Загалом, класичним слід вважати підхід до побудови організаційної структури служби безпеки підприємства, відображений на рис. 1.

У нормативних документах з організації діяльності служби безпеки підприємства виокремлюють конкретні об'єкти, що підлягають захисту від потенційних загроз і протиправних посягань, такі як: персонал (керівники підрозділів підприємства, персонал, який володіє інформацією, що становить комерційну таємницю); матеріальні засоби праці та фінансові кошти (приміщення, споруди, устаткування, транспорт, валюта, коштовні речі, фінансові документи); інформаційні ресурси з обмеженим доступом; засоби та системи комп'ютеризації діяльності підприємства; технічні засоби та системи охорони й захисту матеріальних та інформаційних ресурсів. При цьому безпосередня організація забезпечення безпеки перерахованих об'єктів покладена на суб'єктів безпеки підприємства, а саме відповідних внутрішніх підрозділів, служб, а також зовнішніх відомств та установ [4, с. 136-142; 5, с. 271-298; 6, с. 167-171].

Таким чином, діяльність служби безпеки підприємства має переважно упереджений характер і передбачає своєчасне здійснення заходів координаційного впливу на ситуацію з метою протидії нанесенню матеріальної, фінансової, моральної або фізичної шкоди підприємству та його персоналу, забезпечення захищеності економічних інтересів підприємства та його засновників

Рис. 1. Об'єктно-суб'єктивний склад та організаційна побудова служби безпеки підприємства

Так, координаційна роль служби безпеки проявляється також в тому, що, по-перше, необхідна своєчасність виявлення та подання керівництву підприємства необхідної інформації (цілком очевидно, що відсутність або запізнювання відповідної інформації не дозволить вжити заходів щодо ліквідації або нейтралізації загроз діяльності підприємства); по-друге, необхідне формування якісної інформації; по-третє, сфера дій розвідки повинна знаходитися у зовнішньому середовищі функціонування підприємства. Саме зовнішнє середовище функціонування підприємства є основним «полем» діяльності служби безпеки, що включає постачальників, посередників, кредитно-фінансові установи, споживачів тощо.

Список використаних джерел:

1. Механізми та функціонально-структурні інструменти забезпечення конкурентоспроможності національної економіки в умовах сучасних загроз економічної безпеки : монографія / за ред. Васильців Т. Г., Лупака Р. Л. Львів : Вид-во ННВК «АТБ», 2019. 552 с.
2. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л. Ідентифікація загроз економічній безпеці в процесі посилення імпортозалежності. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. 2018. Вип. 55. С. 12-17.

3. Лупак Р. Л. Засоби та об'єкти державної політики зміцнення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на внутрішньому ринку України. *Глобальні та національні проблеми економіки* : електрон. наук. фахове вид. 2017. Вип. 20. URL : <http://global-national.in.ua/archive/20-2017/35.pdf>.

4. Лупак Р. Л. Розвиток підприємництва в умовах імпортонасичення внутрішнього ринку України. *Підприємництво і торгівля* : зб. наук. пр. Львів, 2018. Вип. 22. С. 136-142.

5. Лупак Р. Л. Державна політика імпортозаміщення в системі забезпечення економічної безпеки України: пріоритети та інструменти реалізації : монографія. Львів : Вид-во ННВК «АТБ», 2018. 527 с.

6. Лупак Р. Л., Юсипович О. І., Лаба Г. Р. Ключові фактори успіху як системна умова забезпечення конкурентоспроможності підприємств. *Економічний форум*. 2019. № 2. С. 167-171.

Габор В. С. к.е.н., доцент
Відокремлений підрозділ Національного
університету біоресурсів і природокористування
України «Бережанський агротехнічний інститут»,
м. Бережани, Тернопільська обл., Україна

ТРУДОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ І ЕФЕКТИВНІСТЬ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ

Сталий розвиток сільськогосподарського виробництва досягається на основі зміцнення потужності аграрного потенціалу шляхом органічного поєднання його кількісних та якісних складових. Для успішного розвитку сільського господарства слід не тільки забезпечити його відповідними ресурсами, але й створити необхідні умови для їх раціонального використання на основі застосування сучасних досягнень науки і техніки. Україна має великий потенціал розвитку сільського господарства, в основі якого неповністю задіяний у виробництві людський капітал, високопродуктивні земельні угіддя, сприятливі природно-кліматичні умови, вигідне для торгівлі географічне положення тощо.

Розвиток аграрного сектору, який є пріоритетним і ключовим у відродженні всієї економіки та в піднесенні життєвого рівня людей, визначається передусім забезпеченням ресурсами живої праці і ефективністю їх використання. За даними Світового банку, у країнах з перехідною економікою зростання виробництва найбільше забезпечують людські ресурси, за ними йдуть виробничі і природні фактори. Тому на особливу увагу в структурі аграрного потенціалу підприємства заслуговує трудовий потенціал.

В умовах трансформації аграрного сектора економіки трудовий потенціал як складова частина виробничого потенціалу відіграє вирішальну роль у розвитку народногосподарського комплексу країни. Від повноти і ефективності використання трудового потенціалу населення залежать темпи розвитку економіки, підвищення рівня життя та добробуту населення.

Трудові ресурси, згідно чинного законодавства України – це частина населення країни, яка володіє необхідним фізичним розвитком, знаннями та практичним досвідом для роботи в народному господарстві [1]. Стосовно сільського господарства, під трудовими ресурсами слід розуміти не тільки ту їх частину, що